

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 10—K pol leta . . . 5— „ četrta leta . . . 2-50 „ posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, poljsnile, poslana, razpis služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostopne petit-vrstice, če se tiska enkrat . . . 14 h „ „ dvakrat . . . 12 „ „ „ trikrat . . . 10 „ za nadaljnja izvršenja od petit-vrstice po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Imamo jih!

I.

Dolgo so jih kuhali. Bilo je mnogo potov, mnogo prerekanja, vse polno besed in obljub — prava pravcata kupčija. Akt je šel na Dunaj, akt je prišel nazaj v Ljubljano. Vprašanja sem in tam: Zakaj tega ne? Kvalifikacija je govorila dobro besedo, a oglasila se je politična pesem, ki je prvo prevpila, ki je ubila celo glas papeževskega nuncija na Dunaju! Politiška moč je končno legla na porodno posteljo in je ob hudih bolečinah rodila ljubeznjive otročičke, ki ji ostanejo — sicer ne vsi — nesamostojni dojenčki še do konca dni! Drugim navadnim rojenčkom cepijo koze, svojim otrokom je politična mati že pred rojstvom vcepila vso modrost in sposobnost, da bodo z lahkoto prenašali vse križe in težave tega žalostnega življenja in svojega visokega znanja! Po živopisanih potih blagotvornega romanja jih bodo nosile politične berglje; nagačka v dešnici in paternošter okrog ledij pa bo simbol materinstva! In sistema!

Ampak — hvala Bogu, da jih je imamo! Na Štajerskem, Goriškem, v Trstu in Istri so jih dobili že pred Novim letom, kakor govoripamet, pravica in zakon; Kranjci smo malo zaostali, kakor je že naša lepa in hvalevredna navada. Treba nam je bilo predvsem vse tisto neumno šolsko vprašanje zašiti v kozji meh, da so ga potem božji mlinci klerikalne politike preleli in preresetali. Hejajst je potlej tolkel po buticah, dokler se ni izpod čarovniških rok izmotala dovoljna mera pravega prepričanja, torej tudi prave sposobnosti. Nekaj jih je bil do same smrti, da so pocekali pod maziljenimi prsti kakor lesene, neskončno neumne in smešne figure v Gašperl-teatru! Ko je bila ta procedura gotova, je bilo seveda tudi vprašanje rešeno. Tako se je tudi to poglavje našega šolstva končno dopolnilo po pravilih neizprosne logike, morale in razsodnosti. Saj drugače tudi ne more biti, ker se na Kranjskem v novejšem času sploh vse dopolnjuje po teh pravilih!

Roma lucuta! Kaj pa je tudi ekselenci naučnemu ministru preostalo drugega, nego da je podpisal in razglasil, kar je bilo izgovarjeno v ljubljanski kovačnici? Kje pa bi bil potem njegov ugled, in kakšnih nogah bi sicer stala avtoriteto najvišje

učne uprave v državi? Ali ni že Valentin Vodnik govoril, da jace več ve nego puta? No — torej!

Naši sosedje naj nam zategadelj oprostite zamudo. Zgorajšnja opravičba in utemeljitev nam daje vsaj malo upanja, da se nam zaradi naše navidezno polževe hoje ne bodo smejali. Če preudarijo vso to reč, utegnejo — kakor so tudi vihravi in udarjeni s slepoto — priti do prepričanja, da zori sad spoznanja samo na Kranjskem in da se naša vremena že jasne. Resnično: ako bi ne bil Albanec, bi hotel biti samo še Kranjec!

In sedaj je že čas, da zapišemo suho dejstvo!

Takole govori uradni razglas: Naučni minister je imenoval za prihodnjo šestletno funkcijsko dobo za okrajne šolske nadzornike sledeče gospode: Za šolski okraj Postojna in Logatec ravnatelj ljudske šole v Postojni, Ivana Thumo; za slovenske ljudske šole okoliškega okraja Ljubljano in šolskega okraja Kamnik ravnatelj ljudske šole Franceta Gabrška v Ljubljani; za slovenske ljudske šole v šolskih okrajih Krško in Litija nadučitelj Ludvika Stiasnega v Zagorju; za slovenske ljudske šole v šolskem okraju Kočevje učitelj na rudniški ljudski šoli v Idriji, Josipa Novaka; za nemške ljudske šole v šolskih okrajih Kočevje, Novo mesto in Črnomelj nadučitelj Primoscha v Kočevju; za slovenske šole v mestnem šolskem okraju Ljubljana vadniškega učitelja Antona Maierja; za nemške šole na Kranjskem, izvzemši nemške šole v šolskih okrajih Kočevje, Novo mesto in Črnomelj, profesorja na drž. realki v Ljubljani, dr. Henrika Svobodo; za slovenske ljudske šole za šolska okraja Novo mesto in Črnomelj nadučitelj Ivana Štruklja v Dobropolju; za slovenske šole v šolskih okrajih Kranj in Radovljica učitelj Karla Simona v Ljubljani.

Nekateri gospodje, tu imenovani, so že naši stari, ljubi znanci. Pravzaprav je »homo novus« samo čislani gospod Ivan Štrukelj, ki je izpodrinil Josipa Turka, dasi ga je uradna kvalifikacija smatrala poleg starega Thume za najspodobnejšega. Napolnov je tudi gospod Karel Simon. Ta je sedel na Janežičevo mesto, ki je storil prav, da se je sam zahvalil. Prihranil si je neprostovoljni odhod. Tudi on je bil v grdi nemilosti, ker je bil mnenja, da je nadzor-

nik vse kaj drugega nego policaj in lakaj politične stranke ter pisar okrajnega glavarja.

Tudi bolehní, nervozni in čedalje nezmožnejši Maier je bil že čisto na pragu. »Auf Sie wird nicht mehr reflektiert!« so mu sporočili izza pisalne mize gospoda viteza Kalteneggerja. Slo mu je za kožo. Kaj vse se je potem pletlo za kulisami, tega seveda ne vemo; ampak ob volitvi zastopnikov učiteljstva v mestni šolski svet ljubljanski je svojo vlogo tako dobro igral, da se je recenzija v »Slovencu« in »Slovenskem Učitelju« ugodno glasila, torej je razumljivo, da je tudi deželni šolski svet hipoma izpremenil svoje reflektiranje! Ko je bilo to dogotovljeno, je šel Maier zopet na dopust; in ljubljansko šolstvo dvigajo napredni elementi v učitelstvu lepo naprej. Voz teče gladko, ako ni coklje.

Karol Simon, ko je nadomeščal obolega Turka, se je kmalu »upehal«. Hudobni jeziki govore, da je posebno dober v konceptu, torej za pisarniško službo kakor ustvarjen. Kadar je Karel Simon sam s seboj, ga najbolj tare misel, bo li mogel vzdržati vseh šest let, ali se bo pa prej — zopet upehal.

Z Ivanom Štrukljem, cenjenim tajnikom »Slomskove Zveze«, smo imeli že večkrat opraviti. Prvič nekako pred desetimi leti, ko je moral bežati iz šole na Robu in se je zatekel k nam po pomoč in zaščito. Pozneje je bil toliko vzgojno nadahnut, da je na nekem političnem shodu v Velikih Laščah brusil nože in da je na vseh zborovanjih »Slomskove Zveze« krepko tolkel po nas in kričal, da nas loči križ. Zasluge si je pridobil tudi s tem, da je pred dvema letoma vodil naskok na Vdovsko društvo in njega lepo imetje, kjer je pa, žal, učeal popolen poraz. Štruklja so torej potegnili naravnost iz politične plesavice ter ga preko objektivnosti, dostojnosti in moške dozorelosti vrgli v nadzorniško sukno. S kakim blagom bo sedaj krošnjarij po novomeškem okraju in po Beli Krajini, si lahko mislimo. Sedaj ima deset definitivnih let . . . S posebnim navdušenjem in spoštovanjem ga bodo pozdravili v boju za obstanek ter v delu in naporu za ugled šolstva osiveli tovariši, ki delujejo po zapuščenih krajih dolenske strani naše srečne dežele.

Druge gospode poznamo. Thuma je sladak in uslužen na vse strani. Ob 6. zjutraj je že v pisarni, do opoldne je s pisarijami gotov; na njegovi pisalni mizi ni nobenega zastanka. V svoji 30letni nadzorniški praksi ima mnogo izkušenj in spominov, ki bi utegnili zanimati tudi nadzornika Meierja. Učiteljstvo ga je vajeno in on njega, torej dobro izhajajo. — Stiasny se je že v Radovljici jako prikupil Kalteneggerju. Ta ga je dvignil, čeprav ga je Maier, ko Stiasny še ni bil nadzornik, neusmiljeno raztrgal. No, zdaj sta kolega in prijatelja.

Gabrška bo od samega dela konec. Dolgo v noč sedi v uradu, piše, korigira, tuhta, se jezi in godrnja, da se Bogu usmili. Brez življenja in agilnosti inšpicira in inšpicira, da ves upehan in izdelan zadremle od samega napora. Prototip nadzornika, kakor ga hoče paragraf. Značilne so njegove konference, ki trajajo zdržema po 6 ur, da ljudje omahujejo od gladi in slabosti in duhovitosti. Gabrška bo konec prej, kakor si misli, pa temu bo sam kriv!

Josip Novak je današnji dan hud klerikalec — na Dobrovi še ni bil — pa je vsaj miren in dostojen. Od nas je imel doslej mir, pa ga bo tudi imel, če ne bo dal sam povoda do nasprotnega. Ko je »Slovenski Učitelj«, ki mu je bil sourednik, začel metati okrog s portugalskimi anarhisti, s francoskimi razmerami itd., je Novak odločil souredništvo, ker se najbrže ne vjema s takimi manirami klerikalne žurnalistike. Mi si vsaj mislimo tako. Morda se tudi motimo. O vsem nas pouči bodočnost.

Ali kakor ni luči brez sence, tako ni tudi veselja brez žalosti. Na Turkov in Janežičev nadzorniški stolček, kamer sta sedaj sedla Štrukelj in Simon, je bilo namreč obrnjenih več klerikalnih oči. Te so sedaj silno žalostne in objokane, ampak kaj hočemo, ko je na Kranjskem premalo nadzornikov! Toda o tej žalosti strani tega veselega dogodka in še o čem drugem prihodnjič!

Ali ste že pridobili našemu listu novega naročnika?

LISTEK.

A. Razingerjev jubilej.

Naš vrli tovariš Anton Razinger bo praznoval v nedeljo, dne 13. aprila svoj štiridesetletni učiteljski jubilej, ki je toliko bolj pomemben, ker služi vseh teh štirideset let na II. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani. Ni naš namen, da bi danes nadrobno naštevati jubilarjeve vrline in zasluge, povdarjamo le na kratko, da se sme Anton Razinger ozirati s ponosno samozavestjo in z veselo zadovoljnostjo na svoje štiridesetletno učiteljevanje v Ljubljani, ki je polno zaslug v vsakem oziru.

Anton Razinger je bil prav marljiv dijak; zato je postal že pred dovršenimi študijami suplent na II. mestni šoli in sicer dne 13. aprila 1873. I. Med tem časom, ko je supliral na II. mestni šoli, se je pa hkrati pripravljaval za zrelostni izpit, ki ga je meseca julija istega leta prebil s prav dobrim uspehom. V šoli je dosegel vedno kar najboljšo učno uspehe, ker ni bil samo dober metodik, ampak tudi zelo praktičen učitelj. Za svoje delovanje v šoli je prejel od šolskih oblastev več po-

hvalnih dekretov. Pa tudi izven šole je bil neumorno delaven. Spisal je Abecednik, stenske table k Abecedniku, Prvo Berilo in Slovnico, Berilo za obče ljudske šole, Prvo nemško slovnico i. dr. Ostali prosti čas je pa posvetil Glasbeni Matici in njenemu pevskemu zboru, pri katerem še danes deluje z isto vnemo in navdušenostjo, kakor ob času njega ustanovitve. Da se je ustanovil pevski zbor Glasbene Matice, ki je raznesel slavo slovenske pesmi preko mej slovenske zemlje, je poleg pokojnega sodnika dr. Grossa tudi Razingerjeva prav velika zasluga. Glasbena Matica tudi ve ceniti Razingerjeve zasluge za Matico. Zato mu je priredila pred dvema letoma, ko je praznoval svojo rojstno šestdesetletnico, časten večer, pri katerem so razni govorniki v navdušenih napitnicah slikali Razingerjevo delovanje in zasluge na šolskem in glasbenem polju. V znak njegovih zaslug mu je pevski zbor poklonil ob tej priliki zlat prstan z briljanti.

Razinger uživa pa tudi med svojimi tovariši vsestransko zaupanje in spoštovanje; zato je bil svoj čas tudi zastopnik učiteljstva v c. kr. mestnem šolskem svetu. Ponujali so mu tudi mesto šolskega voditelja in nadučitelja v Ljubljani, a

skromen in ponižen kakor je, ni maral prevzeti tega odgovornega mesta, ker bi kot tak ne mogel posvečati svojih zmožnosti glasbi in petju v toliki meri. Jubilarju, ki je danes še čvrst na duhu in telesu, kličemo ob njegovih učiteljskih štiridesetletnici: Bog ga ohrani zdravega in srečnega do skrajnih mej človeškega življenja!

Iz umetniškega sveta.

Novi Akordi.

Druga številka letošnjega letnika po vrednosti objavljenih skladb nekoliko zaostaja za prvo. Še največ vreden je dr. Krekov samospev »Ali veš« (Bierbaumovo besedilo) s prav srečnim začetnim domislekom. Ravnik uspešno množi klavirsko literaturo s svojim »Dolcissimo«, dočim Hochreiter nadaljuje svoje »Valses nobles«, primitivne plesne komade. Zborom to pot ne bo vse dobrodošlo. Gröbmingov mešani zbor »Belokranjska« dela name vtisk zmašene in nerodne skladbe, da si ga še ne upam primerjati Oskar Devovemu moškemu zboru na isto Oton Zupančičevo besedilo. V nevoljo mora človeka spraviti Rožančev kratek zbor »Ah,

ni li zemljica krasna«, ki se ne ponaša niti z eno novo mislijo, vrhutega pa tekst (NB. iz nemščine prestavljen) sploh ni vreden uglasbitve. Kje smemo naglašati »Ah, ni li zemljica krasna, krasna?« Ali nekaj podobnega v Mirkovem zboru. »Kam hitite?«, kjer zahteva muzikalna misel naglašati odgovora ni. Skladatelj, ali res ni boljših slovenskih tekstov? — Zvezek zaključuje učitelja Švinkaršiča koroška narodna pesem »Pojdem v rute«, postavljena za peteroglasni moški zbor. — Književne priloge številki manjka. — ec.

Orkester dunajskih glasbenih umetnikov je obiskal dne 28. marca Ljubljano in je priredil koncert pod vodstvom znanega dirigenta Oskarja Nedbala. Priliko sem imel uživati prednašanje Beethovne Leonoren-ouverture št. 3, mojstrsko delo nesmrtnega skladatelja, dalje R. Wagnerjev »Siegfried Idyll«, intimno skladbo brez močnih učinkov. Najsijajnejši točki vzporeda sta zavzemali dve slovanski deli Smetanova uvertura k »Prodani nevesti« in Čajkovskega simfonija št. 5 (E-mol). Prvo sem čul že nešteto krat, a v taki izvedbi še nikoli, simfonija s svojo otožno, slovansko melanholijo (zlasti v prvih